

Nr 878

Av herr Gustafsson i Skellefteå, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 74, angående fortsatt utbyggnad av universitetet i Umeå m. m.

På grundval av 1962 års Umeåkommittés huvudbetänkande framläggs i proposition nr 74 en plan för den fortsatta utbyggnaden av universitetet i Umeå. Den matematisk-naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga utbildnings- och forskningsorganisationen föreslås successivt bli uppbyggd fram till omkring år 1970.

Den naturvetenskapliga ämnesrepresentationen synes ha tillgodosetts utom i ett anmärkningsvärt avseende. Undantaget utgörs av den viktiga geologiska ämnesgruppen, som utredningen i sitt betänkande inte diskuterat. Departementschefen ansluter sig i propositionen till kommitténs förslag om ämnesuppsättning, vilket innebär att geovetenskaperna kommer att sakna ämnesföreträdare. Som framgår av referatet i propositionen av remissyttrandena över utredningens betänkande har flera remissinstanser anmärkt på detta förhållande. I *universitetskanslerns* yttrande framhålles bl. a. följande:

Umeåkommitténs förslag rörande filosofie kandidatutbildning, inbegripet s. k. blandad utbildning, har ej föranlett annan erinran från min sida än att jag — med hänsyn till malmgeologiens stora betydelse för övre Norrland — starkt understryker det av flera remissinstanser framförda kravet på en geologisk utbildnings- och forskningsorganisation i Umeå. Jag hemställer, att denna fråga göres till föremål för särskild utredning, varvid den närmare ämnesinriktningen beträffande en enligt min mening oundgängligen nödvändig professur inom ämnesområdet preciseras.

Även *Vetenskapsakademien* har funnit det egendomligt att det viktiga område som geovetenskaperna bildar inom nutida naturvetenskap inte givits någon plats på den nya fakulteten i Umeå. »Detta synes märkligt, också med tanke på att just denna disciplin här borde få en särskilt gynnsam förankring med hänsyn till det nya lärosätets geografiska position i Norrland», heter det i *Vetenskapsakademiens* yttrande. Samma uppfattning kommer till uttryck i det yttrande som avgivits av *statens naturvetenskapliga forskningsråd*:

Umeåkommittén säger sammanfattningsvis att vid universitetet i Umeå under de närmaste fem åren skapas en modernt inriktad utbildnings- och forskningsorganisation, som täcker hela de matematisk-naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga ämnesområdena.

Detta är inte riktigt. I betänkandet har den viktiga ämnesgrupp, som sammanfattas under benämningen geovetenskaperna, utelämnats — bortsett från att ett lektorat i naturgeografi föreslås som bihang till kulturgeografi inom den samhälls- och företagsvetenskapliga ämnesgruppen.

Denna brist är så mycket mer anmärkningsvärd, som kommittén i övrigt genomgående synes tillämpa en inställning, som vill stimulera till forskning på de speciella Norrlandsproblemens område. Inom geovetenskaperna finns aktuella sådana problem i betydande antal. Här kan nämnas den nordskandinaviska fjällkedjans utforskning med avseende på tektonik och byggnad samt Lapplands glaciärer, tillsammans väl motiverande professorer i tektonik (allmän geologi) resp. glaciologi (naturgeografi). Av vikt för övre Norrlands näringsliv vore utan tvekan en professur i malmgeologi eller ekonomisk geologi med hänsyn till de lappländska och västerbottniska malmförekomsternas stora ekonomiska betydelse.

Även om de nämnda tjänsterna inte kan realiseras i första etappen, synes det i hög grad angeläget, att de medtages i planen för utbyggnaden.

Länsstyrelserna i *Jämtlands*, *Västernorrlands* och *Västerbottens län* har också framhållit den stora betydelsen för Norrland av geologisk forskning. »För att kunna tillgodose det angelägna önskemålet att skapa förutsättningar att avlägga fil. mag.-examen med samma huvudämnen som vid övriga universitet har kommittén som ersättning för en geovetenskaplig ämnesrepresentation föreslagit inrättandet av ett universitetslektorat i naturgeografi, tills vidare inordnat under professuren i kulturgeografi», skriver länsstyrelsen i Jämtland och fortsätter:

Eftersom universitetslektoraten äro rena undervisningstjänster utan vetenskapliga uppgifter, innebär kommitténs förslag i här berörda avseende en allvarlig brist i det första norrlandsuniversitetets naturvetenskapliga organisation. Detta är så mycket mer beklagligt som den geovetenskapliga ämnesgruppen innefattar ett flertal forskningsområden av största betydelse för studiet av norrländska förhållanden och för utnyttjandet av norrländska naturtillgångar. Samtidigt som sålunda olika meteorologiska, hydrologiska, glaciologiska, geologiska, mineralogiska och andra geovetenskapliga problem äro av direkt intresse för norrländska förhållanden, utgör också Norrland ett givande studiefält för geovetenskapliga undersökningar. Som aktuella exempel, belysande de möjligheter Norrland erbjuder i sistnämnda hänseende, kunna nämnas den glaciologiska forskningsstationen vid Kebnekajse samt den geofysiska forskningsstationen och raketskjutningsbanan för atmosfärstudier vid Kiruna. Speciellt norrländska synpunkter av den art, som kommittén anfört i sin motivering för ämnena ekologisk zoologi och ekologisk botanik, synas sålunda minst lika starkt tala för vissa av de geovetenskapliga ämnena. Det synes vidare vara av största vikt, att det nyinrättade universitetet får en med övriga universitet likvärdig forskningsorganisation. Länsstyrelsen vill därför förorda, att, som ett första steg i utbyggnaden av en geovetenskaplig ämnesrepresentation vid universitetet i Umeå, det föreslagna universitetslektoratet i naturgeografi ersättes med en professur i samma ämne.

Även länsstyrelserna i Västerbotten och Västernorrland understryker att behovet av geologisk forskning är särskilt stort vid ett universitet förlagt i

övre Norrland. De malmområden i Sverige, som kan anses vara mest hopp-
givande, är belägna i Norrland. De norrländska mineraltillgångarna bör
därför bli föremål för studium vid universitetet. Länsstyrelsen i Västerbotten
framför ett bestämt önskemål, att ett geofysiskt institut, dit även geologi och
tillämpad geologi knytes, snarast uppbygges vid universitetet i Umeå.

En geologisk utbildnings- och forskningsorganisation i Umeå är utan tve-
kan ett angeläget önskemål med hänsyn till malmgeologiens stora betydelse
för övre Norrland. Denna fråga bör därför bli föremål för en särskild utred-
ning i enlighet med förslaget i universitetskanslersämbetets remissyttrande.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställes,

att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition
nr 74 måtte besluta att hos Kungl. Maj:t hemställa om utred-
ning och förslag rörande en geologisk utbildnings- och forsk-
ningsorganisation vid universitetet i Umeå med en professur
inom ämnesområdet.

Stockholm den 7 april 1964

Henning Gustafsson
i Skellefteå